

PERCZELNÉ KOZMA FLÓRA

Perczelné Kozma Flóra

1864—1925

A régi jó békevilágban kezdett írni Perczelné Kozma Flóra. Előttünk már ismeretlen világban — s éppen ezért érdekes, hogy pompás vitatkozó cikkei, költői vallomásai és ragyogó vallásos fejtegetései ma is eleven erővel hatnak. Olvasás közben szakadatlanul beszélgetünk vele, restelkedve közöljük, hogy ma is akadnak még sápadt, rosszul táplált béresgyerekek, a nők választójoga sem hozta el a tisztultabb, emelkedettebb világot és a békemozgalom által ajánlott népszövetség sem töltötte be hivatását.

De amint tovább követjük Perczelné Kozma Flóra útját az időben, látjuk, hogy a világháború kitörésekor már ő is eljutott a könyörtelen külső körülményekkel való számvetéshez. Fokozatosan rájön, hogy igen keveset tehetünk a romboló hatalmakkal szemben. De éppen ez a felismerés kötelez arra, hogy a görögtüzes látszateredmények helyett *minden képességünket a bajok gyökeréig lenyúló tényleges munkára irányítsuk*. Ez a csendes, lépésről-lépésre haladó, a világ minden részében megtalálható, folyton fejlődő törekvés tulajdonképpen az unitarizmus, — fejt ki Perczelné Kozma Flóra.

Nagyon érdekes gyakorlati próbával bizonyítja be, hogy az unitarizmus, dogma nélkül, a józan becsületes gondolkozásra való neveléssel milyen egyöntetű világnézetet alakít ki híveinél.

„Hetekig foglalkoztak a lapok egy esettel. Szerettem volna minél több embernek az ítéletét hallani. Kérdezősködéseimnek eredménye az volt, hogy míg a többi egyházhoz tartozók *minden közös irány nélkül* egyik így, másik amügy nyilat-

kozott, teljesen tekintet nélkül hagyva vallásuk szellemét, — az unitárius ismerőseim, mintha csak összebeszéltek volna, egytől-egyig mind *egy irányú*, mégpedig a leghumánusabb feleletet adták.“

Veleszületett logikája sziklaszilárd hitté kristályosodik élete vége felé. A magyarságot és családi életét ért halálos csapások újabb és újabb próba elé állították.

A kommunizmus idején a gyásszal és az emberek elvetemültségével vívódik. A kerepesi temetőben például egy toprongyos öreggel találkozik, aki a díszes sírokról ellopja a virágot, hogy a gyomos, jeltelen sírokat díszítse vele. A proletár elvtárs így ripakodik az érdeklődő Kozma Flórára:

„Talán bizony sajnálja azokat a cifra sírokat, ahelyett, hogy eszébe jutna, hogy még a halál után is fennáll ez az égbekiáltó igazságtalanság! Legalább a halottakon elkövetett igazságtalanságot próbálom reparálgatni!“

Kozma Flóra ezentúl halommal hozza számára a virágokat s arra is ráveszi, hogy lopkodás helyett inkább vele együtt gyomlálgassa az elhagyott sírokat. Végül érkezettnek látja az időt, hogy Krisztus szobrához is elvezesse. Erre azonban ismét kitör az öregből a düh és szitkokat szór Jézusra, aki nem akadályozza meg a földi nyomorúságot.

Kozma Flóra most emelkedik bölcsesége legmagasabb fokára:

„Földönfutók vagyunk, se éjjelünk, se nappalunk s csak akkor nyugszunk meg, ha a temető-

ben bolyonghatunk, *de itt is gyomláljuk a gatz*
és hordjuk felebarátaink számára az engesztelő
virágokat: még a holtakra, még a másvilágra is
átvive a felebaráti szeretet... mit akar még töb-
bet?!... *Ez a megváltás!*“

Sz. Weress Jolán